

ב"ה

פרשת מטות

ולחצי שבט מנשה

מטות לב, לג.

מדוע שבט מנשה נחל בעבר הירדן

אודות הנחלה בעבר הירדן – מספרת התורה^[1]: "ומקנה רב, הנה לבני ראובן ולבני-גד--עצום מאד; ויִרְאוּ אֶת-אֶרֶץ יַעֲזָר גו', וְהָיָה הַמָּקוֹם, מְקוֹם מְקַנָּה. וַיָּבֵאוּ בְנֵי-גַד, וּבְנֵי רְאוּבֵן; וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה גו', הָאֶרֶץ גו',-אֶרֶץ מְקַנָּה, הוּא; וְלַעֲבָדֶיךָ, מְקַנָּה גו', יִתֵּן אֶת-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ, לְאֶחְזָה: אֶל-תַּעֲבִרְנוּ, אֶת-הַיַּרְדֵּן". וכששמע משה את הדבר – קצף עליהם כו', עד שקרא להם "תרבות אנשים חטאים", עד שאמרו "ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל", ואז הסכים משה לתת להם אחוזתם בעבר הירדן.

והנה, בכל המשך הכתובים הנזכרים לעיל לא נזכרו אלא בני גד ובני ראובן, ואילו בנוגע לנתינת אחוזת בעבר הירדן בפועל - נאמר^[2]: "ויתן להם משה לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה גו'".

ומזה למדים שני ענינים: (א) הענין הבלתי-רצוי שהיה בתחילה, שקצף עליהם משה וכינה אותם בשם "תרבות אנשים חטאים" - היה רק בנוגע לבני גד ובני ראובן, ולא בנוגע לחצי שבט מנשה. וכמו כן מצינו שהעניין ד"נחלה מבוהלת בראשונה"^[3] - נאמר בנוגע לבני גד ובני ראובן בלבד^[4], ולא בנוגע לחצי שבט מנשה. (ב) הסיבה לבקשת נחלה בעבר הירדן מפני ש"ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה" - היתה רק אצל בני גד ובני ראובן, כמפורש בקרא "ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד עצום מאד".

וטעם הדבר - שלהם דווקא היה "מקנה רב גו' עצום מאד" - מבואר בספרים^[5]: בנוגע לראובן - מכיון שליעקב היה מקנה רב^[6], הרי ראובן שהוא בכור ישראל, נוטל פי שניים^[7]. ובנוגע לגד - לפי שהיו מחבבים את ה"מן" ביותר [וכמרומוז הקשר שביניהם - "והמן כזרע גד הוא"^[8]] היה ה"מן" עיקר מאכלם, ולא שחטו (כל כך) צאן ובקר כדי לאכול בשר, ובמילא, היה להם "מקנה רב".

אבל שבט מנשה - לא מצינו שהיה לו "מקנה רב", ומה שביקש נחלה גם בעבר הירדן – סיבה אחרת היתה לו:

שבט מנשה רצה שנחלתו בארץ תהיה מעין ודוגמת נחלת הארץ דלעתיד-לבוא, ולכן, ביודעו שלעתיד-לבוא יקבלו בני ישראל ארץ עשר אומות, הן שבע אומות שבארץ כנען והן כל האומות שבעבר הירדן (כולל ארץ קניזי קניזי וקדמוני) - ביקש לנחול "שני חלקים בארץ, חציו בעבר הירדן וחציו בארץ כנען", מעין ודוגמת הנחלה דלעתיד-לבוא!

ועל-פי זה מובן העילוי דמנשה לגבי גד וראובן - בנוגע לנחלה בעבר הירדן: בני גד ובני ראובן, היתה להם סיבה גשמית שהכריחה אותם לבקש נחלה בעבר הירדן - "הארץ גו' ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה", כלומר, יש להם צורך ב"ארץ מקנה" כדי שיוכל לרעות את מקנם.

- בוודאי שצורך זה הוא על-פי תורה, שהרי התורה אמרה "ונתתי עשב בשדך לבהמתך"^[9], ועד כדי כך, ש"אסור לאדם שיאכל קודם שייתן מאכל לבהמתו, שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך, והדר ואכלת"^[10], ומה גם שכל התעסקותם בעניינים גשמיים אינה אלא כדי לעשות מגשמיות - רוחניות; אבל אף-על-פי-כן, סוף-כל-סוף היה להם הכרח בדבר מפני סיבה גשמית.

ואילו שבט מנשה - לא היה להם "מקנה רב", ולא היה להם צורך ב"ארץ מקנה", כך שלא היתה שום סיבה גשמית שהכריחה אותם לבקש נחלה בעבר הירדן; הסיבה היחידה לבקשתם לנחול גם בעבר הירדן - לא היתה אלא מפני שרצו לנחול מעין ודוגמת הנחלה דלעתיד-לבוא!

קטע משיחת ש"פ צו, שבת הגדול, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשמ"ה ח"ג ע' 1644.

^[1] מטות לב, א.

^[2] שם לג.

^[3] משלי כ, כא.

^[4] במדבר"ר ס"פ מטות. הובא בפרש"י משלי שם.

^[5] תפארת יונתן עה"פ מטות לב, א. וראה לקו"ש ח"ט עמ' 15 ובהערות שם.

^[6] ויצא ל, מג.

^[7] ראה פרש"י וישלח לה, כג.

^[8] במדבר יא, ז.

^[9] עקב יא, טו.

^[10] ברכות מ, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה

